

Täysistunto

Tiistai 19.10.2021 klo 14.02—16.25

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 149/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 21/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.00 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö koskee liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua... — Aha, tämä onkin, pahoittelut, väärä puhe. Saako juosta hakemassa uuden? [Naurua] Tämä on vasta seuraava!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kuinka nopeasti pystytte juoksemaan, katsotaan. [Timo Heinonen: Kukaan ei huomannut mitään! — Välihuutoja] — Nyt aika alkaa uudestaan.

No niin, saadaan vähän hymyäkin tähän muuten ankaraan työhön.

Arvoisa herra puhemies! Tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö koskee väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Väylämaksua on kannettu puolittettuna vuosina 2015—2021, ja hallituksen esityksellä puolituksen voima-
saoloa ehdotetaan jatkettavaksi vielä vuosille 22 ja 23. Esitys liittyy vuoden 2022 talous-
arvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valiokunta pitää mietinnös-
sään väylämaksun puolittamisen jatkamista vuoden 2023 loppuun saakka tässä vaiheessa
perusteltuna ja kannatettavana muun muassa teollisuuden ja vientiyritysten kilpailukyvyn
vahvistamisen ja kuljetuskustannusten alentamisen kannalta.

Covid-19-pandemiasta on aiheutunut ulkomaankaupalle ja merikuljetuksille taloudellisia haasteita, ja asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että merikuljetuksille tulee lähivuosina lisäkustannuspaineita myös ympäristösäätelyn myötä.

Valiokunta korostaa, että merikuljetukset ovat Suomen maantieteellisestä sijainnista johtuen elintärkeitä Suomelle ja sen teollisuudelle. Saadun selvityksen mukaan merikuljetuksista 32—34 prosenttia on toteutettu suomalaisten varustamoiden aluksilla vuosina 2016—2019.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

Viime kädessä merikuljetuksia hyödyntävät teollisuus ja muut ulkomaankauppaa käyvät toimialat kantavat varustamoilta kerättävät väylämaksut osana merikuljetusten kokonaiskustannuksia. Myös asiantuntijakuulemisissa ehdotusta on kannatettu. Toisaalta asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille myös tarve pitkäjänteisemmille ratkaisuille ja esitetty toiveita väylämaksun nykytason vakinaistamisesta jatkossa. Valiokunta katsoo mietinnössään, että pitkäjänteisempien päätösten kautta voitaisiin edistää investointeja ja parantaa toimintaympäristön ennakoitavuutta. Osa asiantuntijoista on myös katsonut, että väylämaksuista olisi perusteltua jatkossa luopua kokonaan.

Arvoisa herra puhemies! Asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että väylämaksu ei ole merkittävimpiä merilogistiikan kokonaisuutena miljardiluokkaan kohoavista kustannustekijöistä. Toisaalta vuoden 2022 talousarvioesityksessä esitetyistä keventävistä veroperustemuutoksista päätös väylämaksun puolittamisesta on euromääräisesti valtion verotuloja kolmanneksi eniten vähentävä muutos. Valiokunta toteaa, että väylämaksua koskeissa ratkaisuissa on tärkeää huomioida myös kuljetusten tehokkuuteen, turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin liittyvät näkökulmat.

Valiokunta pitää mietinnössään lähtökohtaisesti hyvänä, että väylämaksun määräytymistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa — eniten korkean ikäluokan aluksilta — ohjaa kohti jäävähvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Tällä on merkitystä myös Suomen huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisen sekä elinvoimaisten suomalaisten varustamojen ja aluskannan säilymisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Autto.

15.04 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokuntamme puheenjohtajalle, edustaja Kymäläiselle hyvästä esittelystä asian suhteen. Tosiaan, kuten edellä kuvattua, tämä väylämaksujen puolitusahan tehtiin jo edellisen hallituksen toimesta vuodesta 2015 alkaen ja vahvasti niillä perusteilla, että haluamme edistää suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Arvoisa puhemies! Näinhän se on, että Suomi on hyvin vientivetoinen maa. Elintasomme on täysin riippuvaista siitä, kuinka hyvin teollisuutemme ja vientimme pärjäävät, ja tässä mielessä sitten kokoomuksen eduskuntaryhmäkin on punninnut kaikkia niitä eri näkökulmia, joita tähän asiaan liittyy, hyvin vakavasti. Todella valiokunnan kuulemisessakin tuli esille eri näkökulmia, joita tässä valiokuntamme puheenjohtaja myös hyvin edellä kuvasi. Kaiken tämän jälkeen kokoomuksen eduskuntaryhmä on päätenyt sille kannalle, että Suomen kilpailukyvyn kannalta merkityksellisintä olisi se, että näistä väylämaksuista pystyttäisiin luopumaan kokonaan. Tällä saataisiin noin 50 miljoonan euron kustannuskilpailukyvyn parannus vientialojemme näkökulmasta. Uskomme, että tällä suomalaista hyvinvointia turvattaisiin. Näemme niin, että laivaväylien ylläpidon kuuluisi olla samalla tavalla yleiskatteista palvelua kuin noin pääsääntöisesti myös muun väyläverkoston ylläpitäminen on vientialojen näkökulmasta.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, esitän, että tämän asian käsittelyn pohjaksi otetaan kokoomuksen vastalauseen mukainen lakiesitys, jolla kumotaan laki väylämaksuista, ja näin sitten pystyisimme vielä tätä hallituksen esitystäkin paremmin edistämään suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä tältä osin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Myllykoski.

15.06 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunta on hyvin harkitusti tehnyt oman mietintönsä, ja en voi tietenkään tässä nostaa kättäni pystyyn kokoomuksen näkemykselle ja tulla tukemaan sitä tässä nyt täysin rinnoin. [Heikki Autto: Kyllä se sopii!] Minun mielestäni on hyvä, että tätä keskustelua käydään pitkäjänteisemmästä toimintamallista ja niin, että meidän laivaliikenteen, meriliikenteen ja teollisuuden näkymät ovat ennustettavampia, eikä aina jääda odottamaan seuraavaa hallitusta, vaan pystyttäisiin tekemään ratkaisuja jo yli vaalikausien. Kyllä meidän vientiteollisuuden näkymän on oltava ennustettava niin energian hintojen kuin sitten tietysti ihan jo vaikkapa työmarkkinoidenkin osalta, jotka nyt kyllä valitettavasti työnantajajärjestöt ovat sotkeneet pahasti ja ajavat ehkä tässä meidät vielä sellaiseen tilanteeseen, että meriliikenne voi kohdata häiriöitä, mutta toivotaan, ettei näin käy. Sinällään on pakko sanoa, että hallitus juuri tässä tilanteessa on tehnyt sen oikean johtopäätöksen, että puolitusta jatketaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

15.08 **Joonas Könttä kesk:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä edellisen puhujan näkökantaan siitä, että tämä esitys on tarpeellinen ja tässä toimitaan nimenomaan sillä tavalla, joka edistää suomalaista teollisuutta, suomalaista kasvua, suomalaista työtä, ja on tärkeä signaali myös meidän viennille jatkaa tätä hyvää päätöstä.

Mutta aivan kuten tuossa aiemmin kuultiin, tämä pitkäjänteisyys ja myös järjestelmän systeeminen muutos on mielestäni tarpeen, ja siinä mielessä opposition vaihtoehdot ovat mielestäni aika perusteltuja — eivät niin, että ne nyt otettaisiin käyttöön, mutta tämä keskustelu siitä, millä tavalla me voisimme lisätä vientimme kilpailukykyä ja millä tavalla me voisimme uudistaa tätä järjestelmää vaarantamatta meidän satamien toimintaa myös tuolla pohjoisemmassa, vaarantamatta Itämeren turvallisuutta, mutta kuitenkin nostamatta liikaa kuluja suomalaiselle viennille ja elinkeinoelämälle, on se olennainen kysymys.

Tässä kohden ei ole minun mielestäni mahdollista vielä siirtyä suurempiin muutoksiin, mutta tämä työ pitäisi aloittaa. En ole aivan varma, onko tarpeen parlamentaarinen valmistelu, mutta kuitenkin pitäisi tehdä laajamittainen valmistelu siitä, kuinka päästään ikään kuin tämmöisestä jatkuvasta määräaikaisesta päätöksenteosta pysyvämpään päätöksenteoon. Aivan kuten täällä jo todettiin, se luo sitä pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta meidän teollisuudelle, ja miksei se myös parantaisi meidän satamiemme houkuttelevuutta ikään kuin tällaisena hubina, jota meillä jo muun muassa — toivottavasti koronankin jälkeen — Helsinki-Vantaalla on onnistuneesti hoidettu lentoliikenteen osalta.

Mutta yhtä kaikki, mielestäni esitys on erittäin kannatettava. Kiitän myös ministeriötä ja valiokunnan puheenjohtajaa erittäin hyvästä työstä ja tietysti myös kaikkia valiokunnan jäseniä erittäin hyvästä työstä, jolla ainakin oman ajatteluni mukaan suomalaisen viennin ja teollisuuden kilpailukyky pidetään elinvoimaisena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

15.10 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Väylämaksua on kerätty hyvinkin pitkään. Väylämaksu on ollut puolitetuna vuodesta 2015 alkaen yhtäjaksoisesti aina tähän päivään saakka, ja nytten tässä hallituksen esityksessä esitetään, että myöskin 2022 ja 2023

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

se olisi puolitetuna. On hyvä, että sitä katsotaan myöskin kahdelle tulevalle vuodelle jo nyt, mutta itsekin toivon, että voitaisiin katsoa asiaa myöskin pidemmällä aikajänteellä eteenpäin.

Tämä hallituksen esitys on todellakin hyvin tarpeellinen, ja valiokunta pitääkin väylämaksun puolittamisen jatkamista vuoden 23 loppuun saakka tässä vaiheessa hyvin perusteltuna ja kannatettavana muun muassa teollisuuden ja vientiyritysten kilpailukyvyyn vahvistamisen ja kuljetuskustannusten alentamisen kannalta. On todettava se, että kyllä myöskin lähivuosina merikuljetuksille tulee lisäkustannuspaineita muun muassa ympäristösääntelyn myötä, ja se tulee huomioida jatkossa.

Itse haluaisin huomioida sen, että väylämaksua tai puolitettua väylämaksua kerätään sekä kotimaisilta että ulkomaisilta aluksilta. Se on tärkeä huomioida, että kyllä ulkolaisetkin alukset sitä maksavat, ja merikuljetukset ovat Suomelle tästä meidän maantieteellisestä sijainnistamme johtuen erittäin elintärkeitä, ja etenkin suomalaiselle teollisuudelle ne ovat tärkeitä.

Kun tätä asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin kyllä tätä asiaa kannattivat asiantuntijat laajamittaisesti. Ja se, mikä siellä asiantuntijakuulemisessa tuli esille, oli se, että tähän toivotaan pitkäjänteistä ratkaisua tulevaisuudessa. Kyllä osa asiantuntijoista oli myöskin sitä mieltä, että väylämaksuista olisi perusteltua jatkossa luopua, mutta osa asiantuntijoista piti tätä järjestelmää myöskin erittäin hyvänä. Muun muassa suomalaiset varustamot pitivät tätä järjestelmää hyvänä.

Mutta kuten valiokunta toteaa, väylämaksua koskeissa ratkaisuissa on tärkeää huomioida myös kuljetusten tehokkuuteen, turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin liittyvät näkökulmat. On hyvä, että väylämaksun määräytymistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa eniten korkean jääluokan aluksilta ohjaa kohti jäävahvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Omasta mielestäni myöskin tämä on hyvä tuoda esille.

Ja kun kokoomus esittää kokonaan väylämaksuista luopumista, niin haluan vain todeta, että kyllä viime eduskuntakaudella kokoomus oli keskustan kanssa yhdessä sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että tämä puolitus on oikea tapa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kopra.

15.13 Jukka Kopra kok: Arvoisa herrapuhemies! Suomi elää viennistä ja tuonnista. Suomi on saari, meriväylät ovat erittäin tärkeitä maamme vienti- ja tuontiliikenteen kannalta ja näin ollen myöskin sen synnyttämän hyvinvoinnin kannalta.

Väylämaksun puolitus tosiaan aloitettiin silloin edellisen hallituksen aikana, ja hyvä niin. Tuollaisessa tilanteessa se oli erittäin tarpeellinen toimi. Nyt kuitenkin kokoomus on esittänyt sitä, että väylämaksu tulisi poistaa kokonaan, ja kannatan edustaja Auton tekemää esitystä näin toimimiseksi. Emme peri tiemaksuja rekkaliikenteessäkään, miksi perisimme nyt sitten laivoilta? Päinvastoin, mitä enemmän me saamme poistettua näitä maamme kilpailukykyä haittaavia tekijöitä, jotka liittyvät korkeaan kustannustasoon, sen parempi. Uskon, että tässä salissa tämä asia ymmärretään varsin laajalti. Kun olen näitä puheenvuoroja kuunnellut, niin olen tullut siihen käsitykseen, että aika moni täällä olisi mahdollisesti valmis jopa luopumaan väylämaksun perimisestä tyystin, mutta tilanne nyt ei sitten jostain syystä tällä hetkellä sitä salli. Mutta kannatan siis esitystä väylämaksusta luopumisesta. Hallituksen esitys on oikeansuuntainen mutta, sanoisinko, jää puolitiehen. Poistettakoon näin ollen väylämaksu kokonaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

15.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen esitys, että väylämaksujen puolittamista jatketaan. Kaikkien kansanedustajien kannattaa muistaa, että Suomen kansantalouden kannalta laivakuljetusten tärkeys on asia numero yksi: yli 90 prosenttia meidän viennistä menee laivoilla tuonne maailmanmarkkinoille. Ja voi vain kuvitella esimerkiksi metsäteollisuuden tai metalliteollisuuden tuotteiden osalta, että jos laivakuljetukset eivät pelaisi, niin tämä maa olisi välittömästi pulassa ja todella suurissa vaikeuksissa.

Sama koskee energiankuljetuksia tänä päivänä. Olen kaikissa puheenvuoroissa koko edustajaurani aikana puolustanut kotimaista energiaa. Totta kai, kun olemme tuontienergiasta täysin riippuvainen valtio, tämä väylämaksuasia on sellainen asia, että tässä pitäisi päästä pysyvään ratkaisuun. Tämä on jotenkin murheellista, että joka ainoilla valtiopäivillä tästä keskustellaan ja sitten todetaan, kun uusi esitys tulee liikenne- ja viestintävaliokunnalta ja puheenjohtaja esittelee, niin kuin äsken valiokunnan puheenjohtaja esitteli tämän asian — erittäin hyvä, perusteltu puheenvuoro... Toivoisin, että nyt päästäisiin semmoiseen menettelyyn, että tämä väylämaksuasia saataisiin hoidettua pysyvällä, pitkäjänteisellä lainsäädännöllä, jolloin väylämaksuasia saataisiin kerralla kuntoon eikä joka ainoa vuosi tätä budjetin yhteydessä käsiteltäisi — tavallaan ei turhaan, mutta tässä palaa hyvää energiaa, ja kuljetusten ennustettavuus on huono.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

15.16 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvää keskustelua on tässä salissa käyty, ja tuo valiokunnassakin käyty keskustelu on ollut hyvin rakentavaa huolimatta siitä, että tähän on kaksi vastalauseetta jätetty valiokunnassa tämän lain käsittelyn ohessa.

Kuten on todettu, Suomi ei voi omalle sijainnilleen mitään ja olemme täällä kaukana ja hyvin riippuvaisia merikuljetuksista: 80—90 prosenttia meidän tuonnista ja viennistä kulkee meritse, ja yksi kolmasosa näistä aluksista, jotka ovat merikuljetuksissa, on suomalaisten varustamoiden aluksia.

Täytyy huomata se, että — kuten sanoin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani — tällä on kuitenkin vuoden 2022 talousarviossa kolmanneksi eniten euromääräisesti verotuloja vähentävä muutos, eli tässä on aika merkittävästä asiasta kysymys siinä kohtaa, kun esitetään sitä, poistetaanko tämä kokonaan vai näin. Sitten täytyisi keksiä, missä muualla niitä veroja kiristetään tai mistä muualta sitten niitä tuloja saadaan, kun tässä kohtaa niitä vähennettäisiin.

Totta on, että asiantuntijat toivat valiokunnassa esille sen, että tämä kokonaan poistaminen olisi hyväksi. Tämä esitys puolittamisesta sai yksimielisen kannatuksen, mutta osa asiantuntijoista toi myös tätä näkökantaa esille. Mutta valiokunnan käsittelyssä tuotiin esille esimerkiksi suomalaisten varustamoiden osalta myös niitä seikkoja, joiden takia tätä väylämaksujen poistamista kokonaan ei nähty perusteltuna: jos ajatellaan esimerkiksi, että näillä väylämaksuilla on myös ohjaavat ominaisuudet talvimerenkulkukelpoisuuden ja liikenteen säännöllisyyden osalta ja myöskin huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisessa.

On tärkeää, että me pystymme tukemaan kotimaista varustamotoimintaa siltä osin, että meillä säilyy Suomen lipun alla aluksia. Mutta tietenkin tässä on myös se näkökulma, ku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

ten tässä todettiin, että tällä väylämaksujen puolittamisella annetaan myöskin aika paljon alennuksia niille ulkomaalaisille, kahdelle kolmasosalle näistä merikuljetusaluksista. Se on sitten suoraa tulonsiirtoa sinne, ja se on tietoinen valinta, varsinkin siinä tapauksessa, jos halutaan kokonaan väylämaksuista pois. Siinä mielessä, kuten edustaja Könttö täällä sanoi, jos tällaista tahtotilaa väylämaksujen kokonaan poistamiseen laajamittaisesti parlamentaarisesti joskus ilmenisi, se olisi kyllä asia, joka tulisi tutkia hyvin tarkoin sen suhteen, mitkä nuo vaikutukset kilpailukykyyn sen osalta olisivat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Werning.

15.20 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Koronapandemia on aiheuttanut ulkomaankaupalle ja merikuljetuksille merkittäviä taloudellisia haasteita. Tällä hallituksen esityksellä tuetaan teollisuutta ja elinkeinoelämää vientiyritysten kilpailukykyyn sekä kuljetuskustannusten näkökulmasta. Näin ollen väylämaksun puolituksen jatkamiselle on perusteita, ja se onkin erittäin tärkeää. Tärkeyden puolella on myöskin liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaessaan mietinnössään esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Suomi on riippuvainen merenkulusta jo pelkän maantieteellisen sijainninkin vuoksi. Huomioitavaa on sekin, että Suomen tuonnista ja viennistä 80—90 prosenttia kulkee nimienomaan meriteitse. Onkin täysin välttämätöntä huolehtia merenkulun toimintaedellytyksistä ulkomaankaupan ja huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Mikäli väylämaksut poistettaisiin kokonaan, tarkoittaisi se sitä, että kauppamerenkululle tuotettavat palvelut pitäisi rahoittaa täysimääräisesti valtion talousarviosta, ja tällä olisi vaikutuksia velkaantumiseen tai verotuksen kiristämiseen. Näiden lisäksi menetettäisiin myös väylämaksun ohjaavat ominaisuudet, kuten valiokunnan puheenjohtajakin aiemmin totesi.

Ei voida myöskään vähätellä merkitystä Suomen huoltovarmuuteen sekä meriliikenteen turvallisuuden turvaamiseen. Tällä on myöskin suuri merkitys elinvoimaisten suomalaisten varustamojen aluskannan säilymisen kannalta. Siispä väylämaksun puolittamiselle on vahva tarve edelleen, ja se on täysin perusteltua ja hyvin kannatettavaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Myllykoski.

15.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kun sitten lähdetään sitä pitkäjänteisyyttä pohtimaan, millä lailla väylämaksuista luovutaan, niin ihan vain muistin virkistämiseksi täytyy tietysti sanoa, että meillä teollisuus on tälläkin hetkellä eri maksuissa ja eriarvoisessa asemassa riippuen teollisuudesta. Eihän meillä esimerkiksi Saimaan kanavan osalta ole väylämaksuja, ja ne ulkolaiset laivat, jotka ovat Suomen aluevesillä, eivät maksa väylämaksuja, ja jos menevät pysähtymättä Saimaan kanavalle, eivät siinäkään vaiheessa maksa väylämaksuja. Tässä ehkä valiokunnan puheenjohtajan huomioon: ehkä meidän pitäisi ruveta tekemään vähän samalla lailla kuin mitä me suunnitellaan rekkaliikenteelle saada jotain maksua ulkomaalaisten rekkojen täällä ajelusta. Toivottavasti tämä asia etenee, ja nyt tuskin perussuomalaisetkaan sitä vastustavat niin kuin viime hallituskaudella.

Tällä hetkellä jos esimerkiksi Harjavaltaan Bolidenin tehtaalle tulee Chilestä kuparikuorma — niitä tulee sillä samalla laivalla ehkä kolme kertaa vuodessa — joka kerta he maksavat sen väylämaksun, toki nyt puolitetuna, mutta kun bulkkialus tai, sanotaanko, rahtialus käy Saksan puolella tai Rotterdamin satamassa, niin se kymmenennen kerran jälkeen ei enää maksa väylämaksuja, tai matkustajaliikenteessä 30. matkan jälkeen ei enää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

makseta väylämaksuja, ja mitä suurempi tonnisto, sitä kalliimmat ovat ne maksut, mitkä sitten aiheuttavat justiin bulkkilaivoille ja tälle raskaalle suomalaiselle teollisuudelle ylimääräisiä kustannuksia verrattuna johonkin muuhun teollisuuteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kopra.

15.24 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Olen edelleen sitä mieltä, että tämä väylämaksu tulisi poistaa kokonaan. Poisto nostaisi kauttakulkuliikenteen määrää, ja näin ollen se kompensoisi valtion tuloihin sitten sitä poistosta aiheutunutta menetystä. On esitetty arvio, että 10 prosentin kasvu transitoliikenteessä riittäisi kattamaan tämän 50 miljoonaa. Jos transitoliikenne kaksinkertaistuisi, mikä on monen logistiikka-alan toimijan arvio väylämaksun poistamisen vaikutuksista, valtio pystyisi sillä tulonousulla kattamaan kaikki meri- ja vesiliikenteen aikaansaamat kustannukset.

Edelleen, kansainvälisesti tarkasteltuna tämä väylämaksu on kummajainen. Kaikkialla muualla väylät rahoitetaan valtion budjetista ilman erilaisia maksuja, ja näin ollen Suomi tässä poikkeaa. Jos verrataan sitten kansainväliseen meriliikenteeseen ja niihin, jotka esimerkiksi vievät Venäjälle paljon tavaraa Suomenlahtea pitkin, niin se, että muissa satamissa Venäjällä ja Virossa ei väylämaksua ole, ohjaa liikennettä sinne, ja näin ollen se on meille merkittävä kilpailukykyhaitta.

Nyt kiinnostaisi itse asiassa tietää — valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinen jo tuossa ansiokkaasti kuvasi tätä esitystä ja sitä työtä, mitä olette tehneet, mutta haluaisin kysyä nyt ihan täsmällisesti: Oletteko te oikeasti laskeneet auki tämän väylämaksun poistamisen taloudelliset vaikutukset, ja oletteko te kuunnelleet alan toimijoiden arvioita siitä, millä tavoin se vaikuttaisi liikenteen kasvuun? Ja mikä on teidän oma näkemyksenne siitä, vähenisikö se meriliikenne vai lisääntyisikö se suotuisalla tavalla, jos tämä väylämaksu poistettaisiin?

Kun nyt tässä tätä keskustelua kuunnellaan ja esimerkiksi siellä salin ihan ääriäsemästä laidasta edustaja Myllykoski tuntuu ikään kuin kannattavankin tätä väylämaksun poistoa mutta ihan ei sano sitä suoraan ääneen, niin minulle syntyy sellainen käsitys, että tälle ajatukselle voisi olla sitä parlamentaarista tukea, jos sellainen esitys rakennettaisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

15.26 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua todella tärkeän teeman ympärillä, ja ihan muutamia huomioita.

Ensinnäkin on aivan selvää, että asiakas aina maksaa sen kuljetuksen. Ja tässä mielessä mielestäni ehkä muutamissa puheenvuoroissa annettiin vähän harhaanjohtava kuva siitä, että ikään kuin nyt tehtäisiin suomalaisten veronmaksajien toimesta joku valtava tulonsiirto ulkomaisille varustamoille. Eihän tästä ole tietenkään kysymys, vaan kun varustamoilla on tietysti kilpailua, niin silloin, kun väylämaksu poistuu, he pystyvät hinnoittelemaan sitten sille suomalaiselle asiakkaalle, kuljetuksen tilaajalle, sen kuljetuksen edullisemmaksi. Elikkä missään nimessä ei ole kyse minkäänlaisesta tulonsiirrosta varustamoille vaan nimenomaan suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukyvyn parantamisesta.

Arvoisa puhemies! Ehkä toinen näkökulma sitten, jossa on toki siis vivahteita — tämä kysymys näistä jääluokkamääräyksistä ei tietenkään ole millään tavalla mustavalkoinen, vaan on selvää, että kun väylämaksuissa on kannuste siihen, että jääluokitus alukselle on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

hyvä, niin totta kai se osaltaan ohjaa siihen suuntaan. Mutta kyllä, arvoisa puhemies, asia mielestäni valiokunnan asiantuntijakuulemisissakin oli niin, että nimenomaan viranomais-ten määräykset näistä jääluokista ovat ne, jotka määrittävät, millaisella kalustolla Suomeen ja Suomen satamiin liikennöidään. Ja tältä osin on aivan selvää, että tämä väylämaksun merkitys on hyvin pieni siinä, kuinka hyvin nämä Suomeen liikennöivät alukset jäissä kulkevat, ja että ne myös sitten jäävahvistettuina ovat ympäristön kannalta turvallisia aluksia. Ja tässä nimenomaan viranomaismääräykset ja liikennettä ohjaavien viranomaisten toiminta on se, joka tahdin tälle määrää.

Vielä ehkä kolmas näkökulma, arvoisa puhemies, lyhyesti — kun valiokunnan puheenjohtajakin tuli tänne salin puolelle, niin tietysti vähän vapaammin pystyy sitten asiaa omassakin puheenvuorossa käsittelemään ja ehkä hakemaan sitä, mistä tällainen lisäpanostus sitten teollisuutemme kilpailukykyyn katettaisiin. Voin luvata, että kun vain hallitus nyt ensin saa jonkinlaisen käsityksen tästä budjetin kokonaisuudesta, niin kokoomus tulee taatusti omassa vaihtoehtobudjetissaan esittelemään vaihtoehdon, joka valtion ja ylipäättään julkisen talouden tasapainon kannalta kyllä on miljardiluokassa paremmassa tasapainossa kuin tämä hallituksen vaihtoehto. Siitä ei kannata kantaa huolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

15.29 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan edustaja Auton puheenvuoroon haluan jatkaa sen verran, että Suomen vesistöihin ja Suomeen liikennöidään hyvin erilaisilla aluksilla ja kyllä suomalaisten varustamoiden alukset ovat ensiluokkaisia. Kun valiokunta käsittelee tätä asiaa, niin valiokunta piti myöskin lähtökohtaisesti hyvänä, että väylämaksun määräytymistapa ja vastaavasti maksujen alentamistapa eniten korkean jääluokan aluksilta ohjaa kohti jäävahvisteisten alusten käyttöä Suomen vesialueilla. Pitää muistaa, että aika ison osan vuodesta Suomeen tarvitaan myöskin jäävahvisteisia aluksia, niin että tänne pääsee ja täältä pääsee myöskin sitten pois. Tällä asialla on merkitystä myös Suomen huoltovarmuuden ja meriliikenteen turvallisuuden turvaamisen sekä elinvoimaisten suomalaisten varustamojen ja aluskannan säilymisen kannalta, ja tässä katsotaan nimenomaan suomalaisia varustamoja, niin että myöskin suomalaiset varustamot ja suomalaiset alukset pärjäävät tässä maailmanlaajuisessa kilpailussa.

Kun kokouksen taholta on tuotu tätä väylämaksujen kokonaan poistamista esille, niin haluan todeta sen, että vähän yli vuosi sitten, taisi olla siellä vuoden 2020 alkupuolella, liikenne- ja viestintäministeriössä kyllä selviteltiin ja pohdittiin myöskin sitä vaihtoehtoa, että väylämaksut poistettaisiin kokonaan tai sitten puolitettaisiin. Tosiasia on, että LVM:stä oli jo lähetetty lausunnoille sellainenkin esitys, että olisi väylämaksut poistettu kokonaan vuoden 20 loppupuoliskolta, ja kun se esitys oli lausunnoilla, niin kyllä lausuntojen antajat olivat sitä mieltä, että sellaiseen ratkaisuun ei kannata mennä vaan tämä väylämaksujen puolittaminen on se oikea tapa ja realistinen tapa ja nimenomaan suomalaista teollisuutta ja suomalaisia varustamoja paremmin tukeva kanta, koska iso osa Suomeen tulevista aluksista on ulkolaisia ja väylämaksut koskevat sekä kotimaisia että ulkolaisia aluksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

15.32 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Todella hyvä puheenvuoro edustaja ja valiokunnan varapuheenjohtaja Torniaiselta. Tässä edessä osittain jo vastasittekin edustaja Kopran esittämään kysymykseen, eli kyllä tätä on selvitetty todellakin jo viime vuoden alkupuolella, tosiaan, en lähde toistamaan tätä kokonaisuudessaan — ja kyllä, me olemme kuulleet asiantuntijoita, edustaja Kopra, niin nyt valiokunnassa tämän asian käsittelyn yhteydessä kuin jo tuolloin aiemmin. — Valitettavasti edustaja Kopra ei malta odottaa ja kuunnella vastausta loppuun, vaikka esitti kysymyksiä, mutta ymmärrän, että on kiireitä. [Jukka Kopra siirtyy istuntosalin ovelta omalle paikalleen]

No niin, kysytte, mikä on oma näkemykseni, ja ei tässä asiassa ole mustavalkoisia näkemyksiä. Me kirjasimme myös valiokunnan mietintöön tämän, että osa asiantuntijoista on tuonut tämän näkökannan esille, että väylämaksuja tulisi puolittaa. Mutta koska tämä ei ole mustavalkoinen asia, niin vaikka se on kädenojennus meidän elinkeinoelämälle ja viennille, niin samaan aikaan se on kyllä osaltaan myöskin tulonsiirto ulkomaalaisille varustamoille, ja tässä on juuri se vaara, miten se vaikuttaa meidän laivakannan määrään tai meidän huoltovarmuuteemme ja näiden alusten kuntoon, jäämerenkulkukestävyyteen. Itse näen, että tämä varmasti on ollut yksi syy, miksi vuonna 2015 edellinen hallitus toi ensimmäistä kertaa tämän väylämaksun puolittamisen eduskuntaan ja sai eduskunnalta siihen tuen. Näitä asioita on varmasti punnittu silloinkin, kun tämä esitys on tehty.

Mutta siitä olen samaa mieltä, kuten tässä valiokunnan mietinnössäkin on, että pitkäjänteisyyttä tarvitaan. Tämä puolittaminen on ollut nyt niin kauan jo, parin vuoden perään on aina palattu tähän uudelleen, että tästä voisi tehdä pysyvän, ja sen jälkeen me voisimme keskustella siitä, onko meillä tarvetta tätä kokonaan poistaa.

Saimaan kanava mainittiin, ja siihenkään en malta olla kiinnittymättä. Kyllähän Saimaan kanavallakin on käyttömaksut, eli ei sekään kokonaan ole varustamoille tai laivoille ilmainen kulkuväylä, vaikka se on erityyppinen liikennemuodoltaan. Huomataan, että tällä väylämaksun puolittamisella, sillä puolikkaalla maksuosuudella, ulkomaalaiset varustamot osallistuvat kauppamerenkululle tuotettavien palveluiden rahoittamiseen. Tällä on meille myös suuri merkitys.

Oikeastaan enempää en aio tästä sanoa mutta kiitän valiokuntaa ja tätä eduskuntaa ja tätä käytyä keskustelua tämän asian rakentavasta käsittelystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä edustaja Autto.

15.35 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tässä vielä siitä, että kokoomus haluaa nimenomaan, että Suomessa investoidaan ja Suomessa teollisuus ja vientialamme kaiken kaikkiaan ovat kilpailukykyisiä. Se tuo työtä ja hyvinvointia tänne meille, ja se tuo konkreettisesti työtä vaikkapa suomalaisille varustamoille. Elikkä missään nimessä kokoomuksen ajatuksena ei ole se, ettemmekö halua kuulla vaikkapa suomalaisten varustamojen näkökulmaa tähän asiaan liittyen — päinvastoin olemme hyvin herkällä korvalla kuulleet — mutta kun vedämme kaikki eri näkökulmat tässä yhteen, niin voimme tehdä sen johtopäätöksen, että Suomessa tarvitaan nyt nimenomaan tulevaisuususkkoa ja tarvitaan sitä, että meidän talouden pyörät saadaan nyt pyörimään sillä tavoin, että täällä myöskin tulevaisuudessa tehdään hyviä tuotteita, jotka maailmalla käyvät kaupaksi, ja sitä kautta sitten maailmalta tulevat ne rahat, joilla sitten hyvinvointimme voimme rahoittaa. Tässä mielessä tosiaan nimenomaan suomalaisen kilpailukyvyn parantamisen näkökulmasta pi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

täydymme tämänkin hyvän keskustelun jälkeen tässä esityksessämme siitä, että väylämaksut poistettaisiin nyt tässä vaiheessa kokonaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

15.36 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Näin länsirannikon ja hyvin teollisuusvaltaisen maakunnan edustajana haluan vielä omalta osaltani tukea tätä meidän erinomaisten valiokuntavastaavan puheenvuoroa ja tätä keskustelua, mitä salissa on käyty. Kuten arvoisa valiokunnan puheenjohtaja tietää, ei ole ensimmäinen kerta, kun tästä asiasta keskustelemme.

Kun katsomme kuitenkin sitä meidän teollisuuden ja elinkeinoelämän rakennetta, me elämme vientiteollisuudesta, ja jos ja kun me haluamme pitää huolta siitä, että meidän teollisuuden ja yrityselämän kuljetusten kustannukset pysyvät kohtuullisina tai pystymme pikemminkin niitä laskemaan, niin meillä ei lopulta ole kovin monta tehokasta keinoa siihen, ja, herra puhemies, väylämaksujen poistaminen kokonaan on kiistatta tehokas keino siihen, ja kokoomus on sitä monena vuonna jo esittänyt omassa vaihtoehtobudjetissaan.

Herra puhemies! Toisena huomiona tähän asiaan: Olemme aikaisemmin keskustelleet siitä, että väylämaksuja on aikaisemmin kerätty, jotta voidaan kattaa merenkulun jäänmurron kustannukset, ja nyt kun kuitenkin tiedetään, että jo varsin pitkään, monien vuosien ajan, väylämaksuja on kannettu enää puolikkaana, ja tiedämme, että tosiasiaa kuitenkin tätä yhteyttä väylämaksujen keräämisen ja jäänmurron kustannusten kompensoimisen osalta ei enää siinä mielessä ole kuin on ollut aikaisemmin, niin tätäkin taustaa vasten minusta on perusteltua nyt tarkastella väylämaksuja yhtenä osana tästä kokonaisuudesta erillään ja katsoa sitä tällaisena yhtenä toimenpiteenä, jolla voidaan nimenomaan suomalaisen teollisuuden ja yrityselämän kustannuksia laskea.

Uskon kyllä, että tällä on suoria hyviä vaikutuksia meidän kuljetusten kustannuksiin ja sitä taustaa vasten voimme myös tukea suomalaista teollisuutta ja sitä vientiteollisuutta, joka kuitenkin tuo lisäarvon tähän yhteiskuntaan, joten, herra puhemies, kannatan lämpimästi tätä kokoomuksen tekemää omaa esitystä ja vastalauseita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

15.39 Suna Kymäläinen sd: Kiitos, herra puhemies! Lupasin jo, että enempää en asiasta sano, mutta edustaja Marttisen sinällään hyvä puheenvuoro vielä yllytti minutkin puheenvuoron ottamaan.

Totta kai täytyy sanoa, että siitä me olemme kaikki samaa mieltä, että me kaikki tässä salissa halutaan tukea suomalaista elinkeinoelämää, teollisuutta, [Leena Meri: Keinot voi olla vähän eri!] luoda viennille ja tuonnille mahdollisuudet. Totta kai näin on, mutta kun vuoden 2020 alussa selvitettiin tätä mahdollisuutta poistaa väylämaksuja covid-pandemian johdosta ja tukea näin vientiä ja varustamoita, niin silloin tuli näiden lausuntojen jäljiltä selkeästi esille, että tämä toimenpide uhkaa huoltovarmuutta siltä osin, että mukavuusliput hyötyisivät tästä toimenpiteestä eniten. Meillä kuitenkin nämä matkustaja-alukset vastaavat niin suuresta osasta transitioliikennettä, että tämä toisi meille ongelmia, ja se toisi myös omalta osaltaan sitten tätä kilpailukykykysymystä, suomalaiset työehdot versus ulkomaalaiset työehdot ja niin poispäin. Eli kyllä me joudumme tässä samaan aikaan katso-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2021 vp

maan monia eri ulottuvuuksia, ja ne kokonaisvaikutukset huomioiden viime vuonna tultiin siihen tulokseen, että ollaan tämän puolituksen linjalla, joka kokoomusjohtoisen hallituksen aikana tuotiin vuonna 2015 eduskuntaan, ja siitä asti tämä väylämaksujen puolittaminen on ollut käytössä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.